

Plan van aanpak 2017-2018

'Samen werken aan een betere aansluiting vo-hbo'

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
1. Aansluiting havo-hbo algemeen.....	4
2. Thema monitoring: De Rotterdamse Doorstroommonitor.....	6
3. Thema LOB: LOB-cv.....	8
4. Thema HBO-vaardigheden.....	10
5. Thema vakinhoudelijke aansluiting Nederlands.....	13
Subthema 1: Taalbeleid.....	13
Subthema 2 doorlopende leerlijn taalvaardigheid.....	14
Subthema 3: Profielwerkstuk- doorlopende leerlijn onderzoeksvaardigheden.....	15
Subthema 4: Inclusief (en) Taalontwikkelen Lesgeven (TOL).....	15
Subthema 5: Informatie- en docentenuitwisseling.....	16
6. Thema Vakinhoudelijke aansluiting wiskunde.....	17
7. Thema Vakinhoudelijke aansluiting economie/management & organisatie.....	20
8. Projectorganisatie.....	21
9. Financiering.....	23
10. Evaluatie en monitoring.....	24
Bijlage 1 teksten convenanten.....	25

Voorwoord

Voor u ligt het plan van aanpak voor 2017-2018 van 'Samen werken aan een betere aansluiting vohbo'.

Het afgelopen studiejaar is een aantal goede stappen gezet om een integrale aanpak te ontwikkelen op het gebied van het verbeteren van aansluiting havo-hbo.

Een belangrijke aanjager was het afsluiten van het convenant tussen de vier Rotterdamse hogescholen en 50 vo-scholen in de regio op 10 november 2016. Met het tekenen van het convenant conformeerden schoolleiders en bestuurders zich aan de thema's die binnen de samenwerking opgepakt zijn: lob, hbo-vaardigheden, vakinhoudelijke aansluiting en monitoring door middel van doorstroomcijfers. Een gezamenlijke visie op en aanpak van deze thema's moeten leiden tot een verbetering van het studiesucces van havisten op het hbo.

Aan de hand van de voorgenomen doelstellingen en resultaten zijn de werkgroepen verder gegaan met de ontwikkeling en/of implementatie van de producten en activiteiten die een jaar eerder al in gang gezet waren. Een aantal producten kon het afgelopen jaar dan ook al ingezet worden; de Rotterdamse doorstroommonitor en het LOB-cv zijn hier voorbeelden van. De werkgroepen hebben daarnaast nagedacht over het opvolgen van de aanbevelingen die naar voren zijn gekomen als gevolg van de uitwisseling tussen docenten, decanen en teamleiders uit het vo en hbo.

Naast de uitwisseling in de werkgroepen, waren ook de drie conferenties en de afsluitende jaarbijeenkomst een plek voor betrokkenen en geïnteresseerden om met elkaar in gesprek te gaan over de thema's en elkaar op dit gebied te inspireren. We hebben getracht een afwisselend en inspirerend programma aan te bieden, waarin we kennis en ervaringen van binnen en buiten de regio gebruikt hebben. Zo heeft Louise Elffers, lector Beroepsonderwijs, een inleiding over doorstroom gehouden tijdens de conferentie van februari 2017 en hebben ook collega's van hogescholen buiten de regio hun ervaringen met ons gedeeld.

De progressie die we boeken met de diverse deelinstrumenten, producten en collegiale uitwisseling, leiden tot een aantal nieuwe vragen en vervolgstappen. De belangrijkste vraag is hoe alle afzonderlijke deelproducten en aanbevelingen een bijdrage leveren aan het verbeteren van het onderwijs in de aansluiting havo-hbo. Welke visie op aansluiting heeft een school of opleiding daarbij? En hoe meten we de resultaten van hetgeen we doen?

Het aanjagen van het ontwikkelen van een visie op aansluiting vo-hbo op de vo-scholen zelf heeft centraal gestaan tijdens de schoolleidersbijeenkomst op 19 september jongstleden. Schoolleiders, teamleiders, bestuurders en decanen hebben tijdens een programma dat in het teken stond van onderlinge uitwisseling een start gemaakt met een plan van aanpak voor de eigen vo-school. De middag heeft ook veel input opgeleverd voor de projectgroep en de accenten die zij willen leggen in het komende jaar van samenwerking. Dit is uitgewerkt in het navolgende projectplan.

Projectgroep 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho'

Hilke Stibbe, projectleider & vakinhoudelijke aansluiting economie/management & organisatie
Henrike Knippenberg, LOB
Anne Marie Christian, hbo-vaardigheden
Adrie Oosterom, hbo-vaardigheden
Marion Schiffers, vakinhoudelijke aansluiting wiskunde
Ellis Wertenbroek, vakinhoudelijke aansluiting Nederlands/communicatie
Emiel Akkermans, monitoring

2. Aansluiting havo-hbo algemeen

Algemene doelstelling

Het project 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-hbo' streeft door middel van nauwe samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid naar een integrale regionale aanpak om de aansluiting van havo naar hbo te verbeteren: de Rotterdamse aanpak vo-hbo. Binnen deze aanpak worden producten en instrumenten ontwikkeld die een bijdrage leveren aan het verbeteren van de aansluiting en daarmee aan het vergroten van het studiesucces van havisten in het hbo.

Achtergrond

De Rotterdamse samenwerking havo-hbo heeft zich tot nu toe gekenmerkt door een praktische en pragmatische aanpak. We hebben vanaf het begin binnen deelthema's samengewerkt aan concrete producten en/of activiteiten. Dat bood de mogelijkheid om vakgenoten gericht met elkaar te laten uitwisselen en tamelijk snel te komen tot een bruikbaar product. In de organisatie hebben we ervoor gekozen om te werken met relatief kleine werkgroepen en de conferenties te gebruiken om de producten verder uit te dragen en van feedback te laten voorzien door een grotere groep collega's. De focus op productontwikkeling heeft goed gewerkt, maar tegelijkertijd realiseert de projectgroep zich dat we er nog niet zijn. We bereiken nog lang niet elke collega, er is nog onbekendheid binnen de (hoge)scholen over wat we doen en vooral wat je daaraan kan hebben binnen je dagelijkse praktijk. Bovendien is een integrale aanpak op aansluiting havo-hbo meer dan de som der delen. Het gericht werken aan het verbeteren van de doorstroom vraagt om een onderwijsteam dat samenwerkt op dit gebied en een gedeelde visie heeft. Een team dat niet eenzijdig kijkt naar de eindexamenresultaten, maar ook de maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt om leerlingen goed te begeleiden in én voor te bereiden op de overstap naar het hbo. En voor de teams in het hbo vraagt het om een heldere aanpak in de eerste fase binnen de propedeuse op het gebied van binding en bevorderen studiesucces.

En dit alles raakt aan onderwijsvernieuwing. En het vraagt om veel uitwisseling over de sectoren heen. Door de implementatie van de instrumenten of activiteiten, het (inhoudelijk) versterken van het (leer)netwerk, docenten- en informatieuitwisselingen en het vergroten van de (regionale) betrokkenheid wil 'Samen werken aan een betere aansluiting' een bijdrage te leveren aan de benodigde onderwijsvernieuwing of het aanjagen ervan.

Aanpak

De werkgroepen van de deelthema's hebben elk hun eigen aanpak om een bijdrage te leveren aan de benodigde onderwijsvernieuwing, docenten- of informatieuitwisselingen of verbetering van de aansluiting vo-hbo. Deze worden verderop in dit plan beschreven. Vanzelfsprekend zijn er ook zaken die overkoepelend en projectbreed moeten worden aangepakt of gerealiseerd. In de projectbrede aanpak richten we ons het komend jaar op het verder optimaliseren van onze netwerkfunctie. We willen op verschillende manieren verbindingen leggen tussen scholen en tussen hbo-opleidingen. Dat doen we onder andere door het opzetten van leernetwerken, door het stimuleren en organiseren van docentuitwisselingen en door scholen/opleidingen aan elkaar te koppelen met een specifieke ontwikkelings-, organisatie-of onderwijsvraag.

Ook gaan we de website beter inzetten als plek waar alle relevante informatie te vinden is en waar mensen hun vragen kwijt kunnen. Tot slot wordt de Rotterdamse doorstroommonitor nog beter ingezet als aanjager voor het voeren van een inhoudelijk gesprek over aansluiting.

Ook het verbreden van het netwerk en het verbinden van het netwerk met andere netwerken of samenwerkingspartners staat op de agenda voor het komend jaar. Er zijn een aantal concrete initiatieven op dit gebied:

- Het ministerie van OCW heeft elke hoger onderwijsinstelling uitgenodigd om een Regionaal Ambitieplan op te stellen, waarin de samenwerking met het toeleverend onderwijs omschreven wordt. Het beoogde doel is om meer regionale afstemming te bewerkstelligen. Naar aanleiding hiervan zullen er op initiatief van de Erasmus Universiteit verkennende gesprekken gevoerd worden of het zinvol is om onze havo-hbo-samenwerking te verbreden naar vo-ho en op welke thema's onze ambities aansluiten. De regionale ambitieplannen staan waarschijnlijk in december op de agenda bij de sectortafel HO van de gemeente en ook daar zal het integreren en onderling versterken van de diverse netwerken waarschijnlijk onderwerp van gesprek zijn.
- Sinds enige jaren is Hogeschool Rotterdam aangesloten bij het regionale bèta-steunpunt Zuid-Holland. Hierbij werken vo-scholen uit Zuid-Holland en de hoger onderwijsinstellingen met opleidingen op het gebied van bèta-techniek samen op het gebied van professionalisering van bèta-docenten. Dit steunpunt wil nu in samenspraak met Hogeschool Rotterdam verkennen of een uitbreiding naar alfa en gamma mogelijk is. Omdat beide netwerken elkaar op gebieden inhoudelijk overlappen en er meerdere vo-scholen bij beide netwerken aangesloten zijn, is onderlinge profilering belangrijk.
- Vanuit vo-ho-netwerken uit andere regio's is veel belangstelling voor onze aanpak en de ontwikkelde producten. We zoeken daar waar dat zinvol is de afstemming en delen graag onze kennis en producten. Zo is er concrete belangstelling voor het LOB-cv vanuit meerdere regio's, hebben we bij de oprichting van het Amsterdamse vo-ho netwerk OPERA advies gegeven en staan we onder andere in contact met het Havo-platform, Havisten Competent en het SLO.

Projectbrede resultaten en acties

- Er komt- naast de diverse leernetwerken op deelthema- een aanbod voor een leernetwerk voor schoolleiders en onderwijsmanagers gericht op onderlinge uitwisseling.
- Er wordt een werkgroep van collega's vo/hbo geformeerd die gaat bekijken hoe de website beter ingezet kan worden als platform- en kennisdelingsinstrument.
- Voorbeelden over een goede inzet van alumni worden verzameld en ontsloten op de website.
- Met de scholen die nog niet actief betrokken zijn in de samenwerking wordt contact gelegd met de schoolleider en/of teamleider om hen te informeren over de samenwerking en te verkennen of en op welke manier zij aan kunnen sluiten.
- Met de netwerken in de regio die elkaar overlappen wordt gekeken of en op welke manier een verbinding gelegd kan worden en hoe we elkaar kunnen versterken.
- In de MT's van alle instituten van Hogeschool Rotterdam, Codarts, Thomas More en het locatieoverleg Inholland staat 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho' tenminste 1 keer geagendeerd. Ook wordt de verbinding gezocht met relevante docentnetwerken, het slc-netwerk, Meetup010, het inwerktraject nieuwe medewerkers en het project Binding van Hogeschool Rotterdam.
- In juni 2018 wordt een e-zine uitgebracht met een overzicht van ontwikkelingen en resultaten 2017-2018.

Conferenties en bijeenkomsten

- Op 16 november 2017 en op 15 maart 2018 worden conferenties georganiseerd. De conferentie op 16 november fungeert als opstart van diverse leernetwerken en het delen van good practises. De conferentie op 15 maart bestaat uit verschillende onderdelen. In de ochtend wordt een programma georganiseerd voor onderwijsmanagers, curriculumontwikkelaars en propedeuse-coördinatoren van de hogescholen in een soortgelijke opzet als de schoolleidersbijeenkomst.
- Het middagprogramma wordt opgehangen aan het thema (samenwerking rondom) profielwerkstuk.
- In september 2018 wordt een vervolg op de schoolleidersbijeenkomst gepland.

2. Thema monitoring: De Rotterdamse Doorstroommonitor

Terugblik

Het monitoren van de doorstroom van havo naar het hoger onderwijs levert informatie op die gebruikt kan worden om gericht interventies te kunnen doen in de aansluiting van de havo naar het hbo. Ondanks de al jaren gebruikte terugkoppelingsrapportages, waar veel hbo-instellingen mee werken, hebben schoolleiders en bestuurders in het vo behoefte aan een andersoortige rapportage met een meer kwalitatieve analyse.

Deze wens stond centraal in de ontwikkeling van de 'Rotterdamse doorstroommonitor'. In schooljaar 2014-2015 is hiermee een start gemaakt door het koppelen van informatie van de Hogeschool Inholland en de Hogeschool Rotterdam. Hiermee werd het mogelijk om analyses te maken voor een selectie van vo-scholen, waarbij de doorstroomtrends in beeld gebracht kunnen worden op basis van bijvoorbeeld opleidingsprofielen. Ook kan de doorstroom van vo-scholen onderling worden vergeleken. Het doel is om door middel van de doorstroommonitor de thema's doorstroom en studiesucces met elkaar te bespreken.

In de volgende fase heeft de werkgroep zich vooral toegelegd op de vragen die naar aanleiding van een analyse gesteld kunnen worden, om zodoende de behoefte aan meer kwalitatieve sturingsinformatie in kaart te brengen.

Resultaat

De doorstroommonitor is een feit. Binnen enkele koepels en individuele scholen zijn er in studiejaar 2016-2017 pilot werksessies geweest met de cijfers van de doorstroommonitor als aanleiding voor het gesprek. Hierbij is onder meer gesproken over wat de cijfers kunnen bijdragen aan voorbereiding op het hoger onderwijs en wat de thema's van 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-ho' hierin kunnen betekenen. De werkgroep heeft hiermee een eerste aanzet gemaakt met het ophalen van vragen die er nog leven rondom de doorstroommonitor.

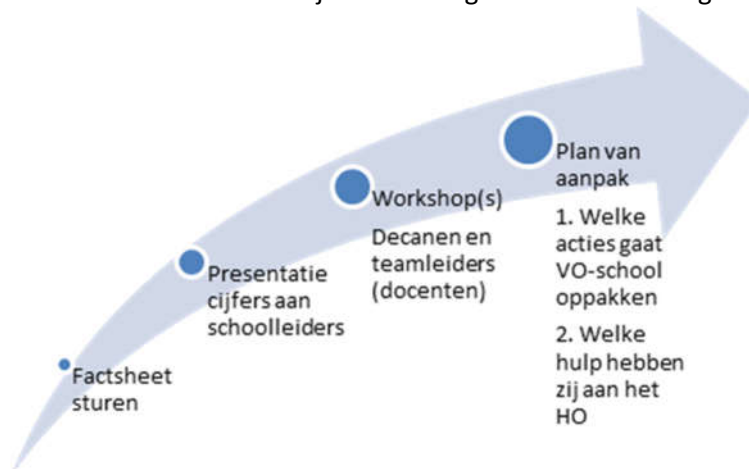
Doelstelling

Deelnemende vo-scholen hebben het vervolgsucces van hun (oud)leerlingen in beeld, gekoppeld aan een plan van aanpak op basis van de data uit de Rotterdamse doorstroommonitor.

Acties 2017-2018

1. Naast Hogeschool Rotterdam en Hogeschool Inholland worden ook de doorstroomcijfers van Hogeschool Thomas Moore en Codarts toegevoegd aan de monitor.
2. Per 1/11/17 zijn de data geüpdatet o.b.v. recente cijfers (2016-2017)
3. Er wordt een factsheet en een definitiedocument opgesteld met de algehele doorstroomcijfers Rotterdam. Dit komt ter publicatie op het portaal www.aansluiting-voho010.nl
4. De doorstroommonitor kent een 100% bekendheid onder de schoolleiders van de deelnemende scholen. Alle scholen binnen het samenwerkingsverband worden uitgenodigd een werksessie binnen hun school/koepel te organiseren.
5. Door middel van doorstroommonitor-werksessies faciliteert de werkgroep samen met het voortgezet onderwijs een handreiking in de vorm van een plan van aanpak aan 30% van de deelnemende scholen. Deze scholen hebben middels een plan van aanpak binnen handbereik hoe de doorstroommonitor gegevens vertaald worden naar acties rondom verbeteren aansluiting/studiesucces. Binnen de handreiking is aandacht voor de verbinding met andere thema's van het project.

6. De werkgroep onderzoekt of en welke rol de lectoraten Studiesucces van Hogeschool Rotterdam en Hogeschool Inholland kunnen spelen bij het verkrijgen van meer/juiste kwalitatieve data en bij de invoering van de handreiking PVA binnen het VO.

Afbeelding 1. Traject Pva handreiking

3. Thema LOB: LOB-cv

Terugblik

In het schooljaar 2016-2017 zijn 8 vo-scholen gestart met het LOB-cv waarna anderen hun voorbeeld volgden. Zowel Thomas More Hogeschool als de opleidingen Elektrotechniek en Accountancy van Hogeschool Rotterdam hebben het LOB-cv gebruikt bij de intakegesprekken of studiekeuzechecks voor het studiejaar 2017-2018. Mede vanwege de positieve ervaringen van de gebruikers zullen in het schooljaar 2017-2018 een groot aantal hbo-opleidingen in onze regio, rond de 46, hun voorbeeld gaan volgen. Daarnaast hebben tot nu toe tenminste 35 vo-scholen aangegeven dat zij dit schooljaar het LOB-cv blijven of gaan gebruiken bij de voorbereiding van hun havo-leerlingen op hun start in het hbo. Dat komt neer op ruim 3000 havisten.

Het LOB-cv zal ook binnen de Rotterdamse aanpak (samenwerking mbo-hbo) worden ingezet als instrument bij de experimenten. Er zal ook een start gemaakt worden met de implementatie bij andere mbo-opleidingen/instellingen zoals het Grafisch Lyceum.

Zelfs buiten de grenzen van onze regio is er interesse voor het LOB-cv. Hogeschool Utrecht en een aantal vo-scholen in die regio willen het LOB-cv gaan gebruiken in de overstap vo-hbo. Daarnaast hebben ook andere hbo-instellingen interesse getoond.

Nb. de implementatie binnen het mbo en buiten deze regio valt buiten dit projectplan.

Doelstelling

De implementatie van het LOB-cv wordt verder vormgegeven binnen het vo en hbo.

Acties 2017-2018

- Einde schooljaar 2017-2018 maken minimaal 50 opleidingen van de 4 Rotterdamse hogescholen gebruik van het LOB-cv bij de intake/studiekeuzecheck of studieloopbaancoaching/begeleiding
- Einde schooljaar 2017-2018 hebben 4 hbo-opleidingen een begin gemaakt met het gebruiken van het LOB-cv bij de studieloopbaancoaching/begeleiding in de eerste periode in het eerste jaar.
- Einde schooljaar 2017-2018 staat het LOB-cv op de LOB-agenda van de bovenbouw havo (eind havo 4-begin havo 5) bij 85% van alle scholen die aangesloten zijn bij het samenwerkingsverband.
- Einde schooljaar 2017-2018 is er een verzameling good practices ontsloten van goede LOB- of SLC-activiteiten gericht op het LOB-cv ter inspiratie voor alle gebruikers.
- Einde schooljaar 2017-2018 zijn er filmpjes en flyers ontwikkeld die gebruikt worden in de directe communicatie naar havo-leerlingen/aankomende studenten.

Resultaat

Om deze doelen te behalen moet de werkgroep de (nieuwe) contactpersonen bij het vo en hbo en de aankomende studenten blijven informeren en enthousiasmeren over het optimaal gebruik van het LOB-cv. (Nieuwe) opleidings- of intake teams binnen het hbo worden bezocht en er moet afstemming zijn met sleutelfiguren en portefeuillehouders inzake de intakeprocedures en technische systemen en de benodigde aanpassingen. Het lesmateriaal rondom het LOB-cv moet worden verrijkt met good practices voor zowel begeleiders op vo als intakers hbo. Deze worden verzameld op de conferenties en door middel van persoonlijke ontmoetingen. Decanen inspireren hierbij elkaar bij het vormgeven van de LOB-activiteiten gericht op het LOB-cv en de begeleiding van leerlingen. Om de doorlopende lijn LOB-SLC(/B) te realiseren, moeten dit jaar hbo-opleidingen gevonden worden die het LOB-cv inzetten bij de start van de opleiding. Het LOB-cv moet daarnaast volledig geïntegreerd zijn in de communicatie naar de aankomend student bij voorlichtings- en

studiekeuzeactiviteiten. Door middel van filmpjes en flyers zal er dit schooljaar ook meer directe communicatie zijn met de aankomende studenten zelf. Op basis van de ervaringen van de gebruikers binnen vo en hbo zal het LOB-cv constant verbeterd worden. Het opschalen van het gebruik door een groot aantal opleidingen bij verschillende instellingen en het aantal participerende vo-scholen vereist ook zowel inhoudelijke als technische aanpassingen aan het instrument, het moet passen binnen diverse systemen en procedures en blijven passen van de behoeften van alle gebruikers. Ook het gebruik binnen het mbo en andere regio's in Nederland zullen aanpassingen vereisen van het instrument.

4. Thema HBO-vaardigheden

Terugblik

In 2016-2017 is een werkgroep 'hbo-vaardigheden' actief geweest, bestaande uit vertegenwoordigers vanuit het vo en het hbo. Deze groep heeft een analyse gemaakt van de hbo-vaardigheden die van belang zijn in de aansluiting tussen vo en hbo, mede op basis van wat hierover wordt gezegd in recente visies m.b.t. hbo-vaardigheden (o.a. 21st century skills en Ons Onderwijs 2032). Op basis hiervan heeft de werkgroep de volgende set vaardigheden vastgesteld:

1. Taalvaardigheid Nederlands (lezen, spreken, luisteren en schrijven)
2. Taalvaardigheid Engels (lezen, spreken, luisteren en schrijven)
3. Samenwerken
4. Studie- en informatievaardigheden
5. Probleemoplosvaardigheden
6. Digitale vaardigheden
7. Sociale en maatschappelijke vaardigheden

Voor elke van deze vaardigheden is in een publicatie beschreven:

- Wat de relevantie van deze vaardigheid is in de aansluiting op het hbo
- Wat we precies onder deze vaardigheid verstaan (definitie)
- Welk concreet gedrag of bekwaamheden van leerlingen worden verwacht m.b.t. deze vaardigheid (indicatoren voor hbo-startniveau)

Met deze publicatie beoogt de werkgroep helderheid te verschaffen naar zowel de vo- als de hbo-partners over wat we verstaan onder hbo-vaardigheden en concrete richtingwijzers te bieden over de vaardigheden die leerlingen op het vo moeten ontwikkelen om goed voorbereid te zijn op de overstap naar het hoger onderwijs.

Hiernaast is binnen de werkgroep en tijdens de werkconferenties veel gesproken over de wijze waarop vo-scholen leerlingen (meer en beter) in de gelegenheid zouden kunnen stellen om deze vaardigheden te ontwikkelen. Conclusie uit deze gesprekken is dat binnen alle schoolvakken aandacht aan deze vaardigheden zou kunnen worden besteed en dat dit iets is wat niet pas in het examenjaar, maar gedurende de hele vo-periode aandacht moet krijgen.

Vaardigheden leer je niet uit een boek, maar door te doen en veel te oefenen. Dit vraagt dus om werkvormen en lesactiviteiten die leerlingen hier ook toe in staat stellen. Het onderwijs, inclusief de docenten die het onderwijs verzorgen, zijn hier vaak nog onvoldoende op ingesteld. Het vraagt een andere manier van denken over onderwijs en meer creativiteit en samenwerking tussen docenten (zowel binnen vaksecties, als vakoverstijgend). Dit proces van onderwijsvernieuwing kan op vele manieren worden vormgegeven en moet binnen scholen en docententeams zelf doorlopen worden op een manier die past bij de aard van de school en het docententeam. Als samenwerkingsproject kunnen we activiteiten organiseren die stimuleren en faciliteren dat een dergelijk vernieuwingsproces bij scholen op gang komt, maar we kunnen dit proces niet van hen 'overnemen'.

Resultaten

Om vo-scholen te ondersteunen bij dit proces van onderwijsvernieuwing beogen wij de volgende resultaten voor 2017-2018:

1. Het opzetten van een leernetwerk van vo-scholen die actief aan de slag willen met het ontwikkelen van activiteiten om leerlingen meer en beter in staat te stellen om in het onderwijs te werken aan vaardigheidsontwikkeling.
2. Het samenstellen van een inspiratiebundel van projecten/werkvormen/lesactiviteiten waarbij vaardigheidsontwikkeling en kennisontwikkeling hand in hand gaan.

Bij de schoolleidersbijeenkomst van 19 september is de vraag neergelegd bij de schoolleiders een Plan van Aanpak te maken voor de implementering van de diverse deelprojecten.

Dit Plan van Aanpak moet mede ondersteunend zijn aan het behalen van de hierboven genoemde doelstellingen.

Doelstelling

Via het leernetwerk:

- wordt kennis en ervaring uitgewisseld en verdere ontwikkeling op gang gebracht tussen de aan het leernetwerk deelnemende vo-scholen over de wijze waarop zij werken aan het verbeteren van de mogelijkheden voor leerlingen om te werken aan vaardigheidsontwikkeling en alles wat hierbij komt kijken: dit kan uiteenlopen van uitwisseling over concrete onderwijs- en lesactiviteiten tot visievorming, docentprofessionalisering, organisatie- en verandermanagement.
- worden (good) practices inzichtelijk zodat deze ook kunnen worden ontsloten naar andere deelnemende scholen in het netwerk via de werkconferenties, de website en eventuele andere kanalen.

Door het samenstellen van een inspiratiebundel:

- worden concrete ideeën voor projecten, werkvormen of lesactiviteiten ontwikkeld en ontsloten zodat scholen deze kunnen gebruiken in hun eigen lespraktijk.

Aanpak en werkwijze

Het leernetwerk zal worden gevormd door scholen die tijdens de schoolleidersconferentie te kennen hebben gegeven binnen hun school aan de slag te willen met het thema hbo-vaardigheden. De werkconferentie van 16 november zal worden benut voor de organisatie van een open startmoment waarop geïnteresseerde scholen kunnen aansluiten. In de periode voorafgaand aan deze conferentie zal nogmaals een oproep worden gedaan aan scholen om zich aan te melden voor dit netwerk. Na deze conferentie zal het leernetwerk eens per zes weken bijeenkomen om met elkaar uit te wisselen over de activiteiten die men onderneemt om de aandacht voor hbo-vaardigheden in het onderwijs op de eigen school te versterken. De deelprojectleider(s) zullen organiseren dat het leernetwerk periodiek bijeen komt en hen ondersteunen met advies of praktische zaken. Ook zullen zij er voor zorgen dat eventuele good practices die uit het leernetwerk naar voren komen worden ontsloten voor andere scholen buiten het leernetwerk (via de werkconferenties, website of eventuele andere kanalen).

Naast de organisatie van het leernetwerk zullen de deelprojectleider(s) onderzoeken of studenten van het Instituut voor Lerarenopleidingen van de Hogeschool Rotterdam projecten, werkvormen of lesactiviteiten (vanuit een bepaald schoolvak of vakoverstijgend) kunnen uitwerken die docenten in

het voortgezet onderwijs kunnen gebruiken om vaardigheidsontwikkeling en kennisontwikkeling binnen het/de betrokken vakgebied(en) hand in hand te laten gaan.

Randvoorwaarden

- Er is een groep van zo'n 4 tot 6 scholen die actief deelneemt aan het leernetwerk en binnen de eigen school daadwerkelijk activiteiten ontplooit om leerlingen in het onderwijs beter en meer te laten werken aan vaardigheidsontwikkeling.
- Studenten van het Instituut voor Lerarenopleidingen kunnen een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van projecten, werkvormen of lesactiviteiten waarmee leerlingen actief werken aan vaardigheidsontwikkeling.

5. Thema vakinhoudelijke aansluiting Nederlands

Subthema 1: Taalbeleid

Achtergrondinformatie

De term *taalbeleid* is abstract en veelomvattend. Het is vaak (deels) aanwezig binnen onderwijsinstellingen en geformuleerd op deelaspecten, zoals dyslexie, woordenschat of in voorwaarden die gelden voor (schrijf)opdrachten. Al deze aspecten afzonderlijk leveren een bijdrage aan het vergroten, verbeteren of ondersteunen van de taalvaardigheid van de student of leerling en dragen de visie van de onderwijsinstelling hierop uit. Een overkoepelende, expliciete en volledige beschrijving van het geheel, het taalbeleid, is vaak niet concreet geformuleerd binnen onderwijsinstellingen. Ondanks dat velen de noodzaak voelen van taalbeleid als een continuüm, maakt het onderwerp nog (te) weinig deel uit van het meerjarenbeleid binnen onderwijsinstellingen. En als er taalbeleid is geformuleerd binnen een onderwijsinstelling, dan is dat vaak nog (te) weinig geïnstitutionaliseerd. De uitvoering van taalbeleid laat nog een (te) versnipperd beeld zien, terwijl er juist sprake zou moeten zijn van beleid dat is verankerd in het school- of instituutsplan.

Terugblik 2016-2017

Om de aanbevelingen die gegeven zijn in het boek 'Vo-hbo: dat is andere taal!' (Ellis Wertenbroek e.a., 2016) uit te werken, zijn er vijf projectgroepen gevormd:

5 acties

De overkoepelende werkgroep taalbeleid heeft zich ten doel gesteld om de aspecten te formuleren die opgenomen dienen te worden in een taalbeleid voor de bovenbouw van het vo en de propedeuse van het hbo. In samenwerking met de vier andere projectgroepen (Doorlopende leerlijn, Profielwerkstuk-doorlopende onderzoeklijn, Inclusief (en) taalontwikkelen en lesgeven en Informatie- en docentenuitwisseling), die elk een eigen expertise hebben, is er gewerkt aan een Handreiking Taalbeleid vo-hbo.

Resultaten 2017-2018

1. De doelgroep (schoolleiders, beleidsmakers, taal(beleids)coördinatoren, beleidsadviseurs en docenten die lesgeven in het vo en hbo en allen die geïnteresseerd zijn in het formuleren van een taalbeleid dat zich richt op de aansluiting vo-hbo) ontvangt najaar 2017 de Handreiking Taalbeleid.
2. De werkgroep stimuleert de Rotterdamse vo- en hbo-instellingen taalbeleid te formuleren. Dit doet ze door hiervoor binnen de vo-en de hbo-instellingen en tijdens de werkconferenties in het kader van 'Samen werken aan een betere aansluiting' aandacht te vragen en netwerken aan te leggen.
3. De werkgroep gaat samen met minimaal twee vo-scholen en hbo-opleidingen de handreiking taalbeleid vo-hbo (her)schrijven, invoeren en evalueren. De resultaten worden weer gebruikt om andere scholen te inspireren.
4. De werkgroep wordt betrokken bij landelijke curriculumherziening Nederlands en heeft daartoe nauw contact met het SLO.

Subthema 2 doorlopende leerlijn taalvaardigheid

Achtergrondinformatie

Voor de verbetering van de aansluiting vo-hbo op het gebied van Nederlands/communicatie is een doorlopende leerlijn taalvaardigheid wenselijk. Idealiter formuleert elke vo-school en hbo-opleiding taalbeleid, waarin een doorlopende leerlijn taalvaardigheid is opgenomen. Doel is dat leerlingen en studenten onderwijs krijgen en worden bevraagd op het juiste taalniveau. Docenten hanteren voor hun talige opdrachten een eenduidige terminologie en een duidelijke opdrachtomschrijving. Er zijn vier subdoelen: doorlopende leerlijn taalvaardigheid, eenduidige terminologie en opdrachtomschrijving, opbouw woordenschat en vakoverstijgende vaardigheden.

Terugblik 2016-2017

De werkgroep Doorlopende leerlijn taalvaardigheid is gestart met een database schrijfvaardigheid vo en hbo (denk aan: correspondentie, verslagen, vrije schrijfopdrachten) aan te leggen. Deze bevat per schrijfopdracht o.a.: een definitie, producteisen, beoordelingscriteria en voorbeeld van opdracht en schrijfproduct.

Resultaten 2017-2018

1. Najaar 2017 komt de database schrijfvaardigheid digitaal beschikbaar voor leerlingen en studenten (en docenten en taalcoördinatoren). Deze wordt onder de aandacht gebracht van de doelgroep.
2. Naast een aanvulling voor leesvaardigheid komt de werkgroep ook met een aanvulling voor spreek- en luistervaardigheid (presentaties, communicatievaardigheden). Deze zijn klaar in het voorjaar van 2018.
3. De werkgroep gaat samen met minimaal twee vo-scholen en hbo-opleidingen experimenteren met de invoering van contextrijke (hbo-)opdrachten in de bovenbouw van het vo. De resultaten van dit experiment worden weer gebruikt om andere scholen te inspireren.

Subthema 3: Profielwerkstuk- doorlopende leerlijn onderzoeksvaardigheden

Achtergrondinformatie

Het ligt voor de hand dat de onderzoekslijn van vo-scholen, met het PWS als de eindschrijft en het examen van (hbo-)vaardigheden, en hbo-instellingen op elkaar aansluiten. Idealiter maken onderzoeksvaardigheden deel uit van de vaardighedenlijn van jaar 1 t/m 5 in het vo en komt er meer uniformiteit bij het PWS en de ondersteuning daarbij. De onderzoekslijn die start in het eerste jaar van het hbo sluit weer aan op het toeleverend onderwijs. Daarnaast steunen onderzoeksvaardigheden op taalvaardigheden: lezen, schrijven, luisteren en spreken. Daarom zou het profielwerkstuk ingebed moeten worden in de doorlopende leerlijn taal in het vo.

Terugblik 2016-2017

De werkgroep is bezig om vanuit het Rotterdams PWS-model een docentenhandreiking te schrijven. Hierin wordt de relatie gelegd tussen het profielwerkstuk in het vo en de onderzoeksmodules, taal- en hbo-vaardigheden in het hbo, de onderzoeken die worden verricht en de werkwijze in de propedeuse van het hbo.

Resultaten 2017-2018

1. Voorjaar 2018 is de docentenhandreiking gereed en komt deze beschikbaar voor de doelgroep (vakdocenten vo, PWS-coördinatoren, docenten hbo).
2. De werkgroep gaat samen met minimaal twee vo-scholen het profielwerkstuk en/of de handreiking PWS aanscherpen. De resultaten van dit experiment worden weer gebruikt om andere scholen te inspireren.
3. Onderzocht wordt of er een conferentie rondom het thema profielwerkstuk-doorlopende onderzoekslijn plaats kan vinden.

Subthema 4: Inclusief (en) Taalontwikkelen Lesgeven (TOL)

Achtergrondinformatie

Een inclusieve pedagogisch didactische benadering met oog voor diversiteit zorgt voor betere studieprestaties. Taalontwikkelen lesgeven sluit aan op deze benadering. Voor een goede aansluiting tussen vo en hbo en het realiseren van een doorlopende leerlijn is het noodzakelijk dat op alle onderwijsniveaus in alle lagen en onderdelen van het curriculum aandacht wordt besteed aan taal, taalleren, taalontwikkeling en taalondersteuning. Dit vereist dat alle docenten in hun lessen bewust met taal omgaan en daar invulling aan geven (taalbewuste docenten). Door taalontwikkelen les te geven werken leerlingen en studenten bij ieder vak aan hun taalontwikkeling. Dit zorgt naast een verhoging van het taalniveau ook voor meer studiesucces.

Terugblik 2016-2017

De werkgroep is bezig een Handreiking taalgerichte didactiek te schrijven, waarin op een aantrekkelijke manier duidelijk wordt gemaakt wat taalontwikkelen lesgeven inhoudt, waarom alle docenten taalbewust zouden moeten zijn én hoe docenten hier op eenvoudige manier mee aan de slag kunnen gaan.

Resultaten 2017-2018

1. In het najaar van 2017 is de handreiking klaar en wordt deze verspreid onder de doelgroep (vakdocenten bovenbouw vo en propedeuse hbo).
2. Er wordt concreet materiaal ontwikkeld (korte filmpjes) bij de handreiking.

3. De werkgroep gaat samen met minimaal twee vo-scholen en hbo-opleidingen experimenteren met taalgerichte didactiek. De resultaten worden weer gebruikt om andere scholen te inspireren.
4. Onderzocht wordt of er meer aandacht voor het thema kan komen door het aanbod van workshops op vo en hbo.

Subthema 5: Informatie- en docentenuitwisseling

Achtergrondinformatie

Een structurele informatie- en docentenuitwisseling vo-hbo dragen bij tot een effectieve uitvoering van taalbeleid. Dat betekent zowel in het voortgezet als het hoger beroepsonderwijs een verbetering van de onderwijspraktijk met betrekking tot: een doorlopende leerlijn taalvaardigheid, de onderzoeksleerlijn (ten behoeve van het PWS) en inclusief en taalgericht vakonderwijs.

Om het bovenstaande te bereiken moeten scholen voor voortgezet onderwijs en hogescholen het belang inzien van bovenstaande ontwikkeling, uitwisseling en samenwerking. Zij dienen ook bereid te zijn de doelen van die uitwisseling te behalen.

Professionele leraren zijn namelijk cruciaal voor goed onderwijs. Leraren oefenen hun vak altijd uit binnen de context van hun schoolorganisatie. Belangrijk is dat dit een organisatie is waarin continu wordt gewerkt aan de verbetering van de onderwijskwaliteit. Daarvoor moeten leraren in staat gesteld worden zich blijvend te ontwikkelen en de werkzaamheden aan te passen aan een voortdurend veranderende omgeving. Bestuurders en schoolleiders hebben hierbij de taak om werk te maken van de school als aantrekkelijke werkomgeving, door het voeren van goed strategisch personeelsbeleid (HRM). Daarnaast stimuleren en faciliteren zij de professionele ontwikkeling van leraren en creëren ze de juiste randvoorwaarden om leraren in staat te stellen om zich te blijven ontwikkelen.

Terugblik 2016-2017

De werkgroep heeft onder de vo-scholen en hbo-opleidingen die het convenant ondertekend hebben, een vragenlijst Nederlands/communicatie verspreid met vragen over o.a. de stand van zaken en behoeften informatie- en docentenuitwisseling.

Resultaten 2017-2018

1. De werkgroep verspreidt de resultaten van deze vragenlijst najaar 2017 onder de doelgroep (docenten Nederlands/communicatie vo en hbo en team-/onderwijsleiders) met aanbevelingen voor informatie- en docentenuitwisseling.
2. De werkgroep gaat samen met minimaal vijf vo-scholen en hbo-opleidingen experimenteren met verschillende vormen van informatie- en docentenuitwisseling. De resultaten worden weer gebruikt om andere scholen te inspireren.
3. De werkgroep onderzoekt of het zin heeft een materialenbank/nieuwsbrief te starten voor docenten Nederlands/communicatie in de regio.

6. Thema Vakinhoudelijke aansluiting wiskunde

Terugblik.

De afgelopen jaren zijn tal van gesprekken gevoerd met en tussen docenten wiskunde van uit de hogescholen (specifiek de Hogeschool Rotterdam) en uit het vo. Merendeels gebeurde dit tijdens werkconferenties. Zij hebben zich specifiek gebogen over examenprogramma's en eisen in het vo, didactiek, toetsen en de school-en studiecultuur die gangbaar is in beide onderwijssectoren. Het leidde tot een aantal gezamenlijk vastgestelde aanbevelingen die ook de komende periode richtinggevend zijn voor het doorvoeren van verbeteringen in de aansluiting vo-hbo voor wiskunde. Ook bij de technische opleidingen van de HR is actief meegedacht over het verbeteren van de aansluiting. Dat gebeurde op meerdere manieren: via (kwantitatief) onderzoek naar doorstroom, studievoortgang en uitval in de propedeuse en door het gesprek hierover met opleidingen aan te gaan. Naast de inhoud kwam daarbij ook de didactiek aan de orde. De projectleider onderhoudt daarnaast regelmatig contact met de directies van de technische opleidingen om het onderwerp op de agenda te houden en uit te wisselen over ontwikkelingen. Het draagvlak is hierdoor verder vergroot en de inzichten worden breder gedeeld dan alleen via de werkconferenties.

Aanpak

De werkgroep vakinhoudelijke aansluiting wiskunde werkt de komende periode langs vier cyclische lijnen: Ontwikkeling, Kennisdeling, Implementatie en Inspiratie.

Om de uitvoering van de plannen te kunnen realiseren, wordt een werkgroep opgericht van docenten vo en hbo (technische opleidingen) die zich over specifieke onderwerpen en programma's buigen en hiervoor voorstellen ontwikkelen. Elke groep staat onder leiding van een inhoudelijk deskundige trekker.

Ontwikkelingsdoelen

- We zetten in op het gezamenlijk ontwerpen van een hbo-waardig schoolexamen. Voorstel is dat we gericht gaan samenwerken aan schoolexamens wiskunde die zowel inhoudelijk als in toetsing representatief zijn voor het hbo, waarbij het gebruik van de grafische rekenmachine niet is toegestaan. Op basis van de ervaringen hiermee, kan de aanpak vervolgens uitgebreid worden naar andere scholen in het samenwerkingsverband.
- In relatie met het voorgaande doel wordt ingezet op het ontwikkelen van een basis wiskunde programma voor het 1^e jaar (technische studies) hbo. Tot nu toe werd dit niet direct omarmd, vanwege de vrees dat hiermee onvoldoende ruimte zou overblijven voor het aanbrengen van een eigen studie-specifieke inkleuring. Bij de TU Delft is echter gebleken dat het een het ander niet hoeft uit te sluiten. Van die ervaringen gaan we dan ook gebruik maken. Een collega van de TU Delft komt mede hiertoe de werkgroep versterken. Hij is betrokken bij en/of uitstekend op de hoogte van visie, beleid en ontwikkelingen bij de relevante verenigingen en instituten zoals het bèta-steunpunt, de NvVWL, Freudenthal Instituut e.a.
- Bij de ontwikkeling van dit basis wiskunde programma wordt het gebruik van een bewezen succesvolle (re) didactiek die sommige technische opleidingen van de HR al toepassen, verdisconteert.
- Aanvullend op de ontwikkeling van een uniform basiswiskunde programma HBO wordt gekeken naar de mogelijkheid om in samenwerking met de TU Delft een MOOC te ontwikkelen met een specifiek voorbereidend wiskunde programma op havo-niveau.

Doelstellingen met betrekking tot kennisdeling

- Het onderwijsbeleid is momenteel nog (te) sterk gericht op prestatieafspraken, examenresultaten vo en studiesucces hbo. Het leidt tot teveel risicomijdend gedrag dat zich o.a. uit in de adviezen met betrekking tot profielkeuzes en vakkenpakket. Voor het vak wiskunde leidt het bovendien tot een te sterke nadruk op trucjes aanleren in plaats van wiskunde denkactiviteit en de wiskunde “taal & grammatica”. Een van de belangrijkste aandachtspunten waar we het over eens zijn, is dan ook de noodzaak om leerlingen weer meer te laten leren via instructies. In het hbo en bij de TU Delft wordt dit weer meer en met succes toegepast en van die voorbeelden leren we graag.
- Binnen de werkgroep en tijdens werkconferenties worden steeds tips en good-practices gedeeld (innovatieve methodes, illustratief beeld- materiaal) voor alle wiskunde vakken. We kijken ook naar meerdere voorbeelden die de wiskundige denkactiviteit van leerlingen stimuleren.
- Ook wiskunde A is niet van de agenda verdwenen. Uit de verzamelde gegevens/cijfers bij de HR blijkt dat de aansluiting met wiskunde A minder problematisch lijkt dan eerder werd verondersteld. Ondanks de constatering dat de lesstof en exameneisen voor wiskunde A niet aansluiten, kunnen deze leerlingen niet geweigerd worden. Ook mbo'ers die onvoldoende zijn voorbereid, stromen immers in. Hiervoor bestaan eveneens good practices die we binnen de werkgroep bespreken en delen met collega's in het vo en andere opleidingen in het hbo waarvoor wiskunde A een belangrijke basis vormt.
- We blijven onderlinge lesbezoeken en leerling-student-uitwisselingen stimuleren. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor begeleiding van leerlingen bij profielwerkstukken wiskunde en het bieden van meer mogelijkheden voor proefstuderen om de sfeer en cultuur op het hbo te leren kennen.
- Tot ieders tevredenheid is de rol van de grafische rekenmachine aan het afnemen mede door inzet van de Nederlandse Vereniging van Wiskundeleraren. Dat uit zich onder meer in de nieuwe editie van Getal & Ruimte waarbij de GR niet meer gebruikt mag worden in de eerste helft van het 1^e jaar van de brugklas. Ook zet de Vereniging zich met het Ministerie in voor rekenrijk onderwijs waarin het oefenen met en aanleren van rekenvaardigheden in alle vakken wordt gestimuleerd. Ontwikkelingen die de aansluiting zeker ten goede komen. Met de werkgroep bespreken we welke alternatieve mogelijkheden ingezet kunnen worden als opvolger van de GR.

Doelstellingen met betrekking tot de implementatie

- We plaatsen de bevindingen en producten van de werkgroep in de context van Onderwijs 2032/Curriculum.NU en de hieruit voortkomende adviezen. Waar mogelijk leveren we strategische en beleidsmatige input die verbeteringen in de actuele en toekomstige onderwijspraktijk ondersteunen.
- We sluiten aan en wisselen actief uit met andere belangenbehartigers (bv bèta-steunpunt en NVvWL) over o.a. leerdoelen, GR en toetsing CE.
- Implementatie en verbreding in de onderwijspraktijk vo-hbo vloeien logisch voort uit voorgaande acties en activiteiten.

Inspiratie

(Inter)nationaal zijn veel inspirerende voorbeelden beschikbaar met betrekking tot het leren en versterken van wiskundige denkactiviteit en didactische toepassingen. Elke werkconferentie nodigen we –gekoppeld aan de ontwikkelingsdoelen- iemand uit die hiervoor inspiratie kan bieden.

Randvoorwaarden

Allereerst is en blijft het van belang dat het leernetwerk levendig en actief kan blijven uitwisselen en de voorgenomen activiteiten en programma's kan ontwikkelen. Het faciliteren van de inzet van betrokken docenten is dan ook cruciaal voor het welslagen van voornoemde actiepunten.

7. Thema Vakinhoudelijke aansluiting economie/management & organisatie

Achtergrond

De vakinhoudelijke aansluiting havo-hbo op het gebied van economie/management & organisatie is goed, mits havisten zowel examen binnen de vakken economie als management & organisatie doen. Echter, zo concludeerde de werkgroep, veel havisten hebben moeite met het maken van een weloverwogen keuze binnen het ruime aanbod aan economische opleidingen. Dat maakt dat de switch van havisten relatief hoog is binnen de opleidingen binnen het economisch domein. Ook gaven hbo-docenten aan dat havisten vaak erg moeten wennen aan de werkvormen binnen het hbo en de gevraagde vaardigheden.

Resultaat

Het afgelopen jaar heeft de werkgroep zich daarom toegelegd op het ontwikkelen van de Rotterdamse Business Case. Dit is een praktische opdracht binnen het profiel E&M met aandacht voor vaardigheden die binnen de economische opleidingen van belang zijn en door middel waarvan leerlingen zich inhoudelijk kunnen oriënteren op (één van) de disciplines binnen het economisch domein. De Rotterdam Business Case heeft dezelfde opzet als een standaardmodule op het hbo, compleet met docentenhandleiding en een beschrijving van de opleidingen die de samenwerkende hbo's aanbieden binnen het economisch domein. Tijdens het maken van de casus komen leerlingen naar de hogeschool voor een consultancy-middag, waar zij advies kunnen 'inkopen' bij studenten vanuit de economische studies van Hogeschool Inholland of Hogeschool Rotterdam.

De Rotterdamse Business Case wordt afgesloten met een regionale wedstrijd waar elk van de vo-scholen zijn best presterende groepje afvaardigt om een presentatie te houden voor een jury van hbo-docenten en andere experts. Het winnende groepje wint de Rotterdamse Business Award.

Acties

- In het najaar 2017 draait een eerste pilot bij vier vo-scholen met de Rotterdamse Business Case. 116 leerlingen maken de casus onder begeleiding van docenten uit de werkgroep.
- De eerste pilot Rotterdam Business Case is geëvalueerd en op basis daarvan aangepast.
- In het voorjaar 2018 wordt een tweede pilot gedraaid waar tenminste 8 scholen aan meedoen. Docenten van deze scholen worden begeleid door docenten uit de werkgroep (zowel vo als hbo). Dan wordt ook voor het eerst de regiofinale georganiseerd.
- In het voorjaar wordt parallel aan de pilot een uitwisseling voor docenten vo en hbo georganiseerd over de veranderingen binnen het vak Bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid.
- Aan het einde van studiejaar 2017-2018 heeft de casus zijn definitieve vorm gekregen en is ontsloten naar de andere scholen in het samenwerkingsverband.

8. Projectorganisatie

Stuurgroep

De stuurgroep is gedelegeerd opdrachtgever namens de deelnemende scholen. Zij geven sturing op het project mede op basis van de rapportages (plan van aanpak, voortgangsrapportage en evaluatie) die zij drie maal per jaar ontvangen. De stuurgroepleden vormen op bestuurlijk gebied de ambassadeurs voor de vo-hbo-samenwerking en zorgen voor een stabiele bestuurlijke betrokkenheid van de deelnemende instellingen.

De stuurgroep komt drie maal per jaar bijeen.

Ron Bormans, Hogeschool Rotterdam, voorzitter

Eric Westhoek, Hogeschool Inholland, lid

Henk Post, CVO, lid

Anne de Visch Eybergen, Stichting BOOR, lid

Peter Timmers, Dalton Lyceum Barendrecht, lid

Projectleider

De projectleider is verantwoordelijk voor de algemene voortgang van het project (financiering, verantwoording, communicatie), de projectorganisatie en het verbinden van diverse partijen binnen het project. Ook onderhoudt de projectleider contacten met stakeholders binnen en buiten het netwerk. In samenwerking met de deelprojectleiders spant de projectleider zich in om de deelthema's te bundelen tot een integrale aanpak op het gebied van aansluiting vo-hbo. De projectleider legt namens de deelprojectleiders verantwoording af aan de stuurgroep door middel van een tussentijdse voortgangsrapportage en een jaarlijkse eindevaluatie.

Hilke Stibbe

Deelprojectleiders

Voor elk van de deelprojecten is een deelprojectleider verantwoordelijk voor de coördinatie van dit deelproject. De deelprojectleiders stellen hun werkgroep samen, bewaken het behalen van de voorgenomen doelstellingen en resultaten en geven invulling aan de werkconferenties vanuit hun thema. Zij onderhouden hun netwerk met relevante contacten inzake hun deelthema.

Henrike Knippenberg, LOB-cv

Anne Marie Christian & Adrie Oosterom, hbo-vaardigheden

Ellis Wertenbroek, vakinhoudelijke aansluiting Nederlands/communicatie

Marion Schiffers, vakinhoudelijke aansluiting wiskunde

Twan Franken & Hilke Stibbe, vakinhoudelijke aansluiting economie/management & organisatie

Emiel Akkermans, doorstroomcijfers

Projectgroep

De projectgroep bestaat uit de projectleider en uit een deelprojectleider vanuit elk thema. Met elkaar zorgen zij voor verbinding tussen de diverse deelthema's in een integrale Rotterdamse aansluitingsaanpak. De projectgroep draagt tevens zorg voor de (inhoudelijke) organisatie van de conferenties, de schoolleidersbijeenkomst en de afsluitende bijeenkomst.

De projectgroep komt zes maal per jaar bijeen.

Krista van Bilsen & Martine Laarman, projectondersteuning

Werkgroepen

Voor elk van de deelprojecten is een werkgroep samengesteld bestaande uit collega's uit het vo en hbo. Deze werkgroepen worden aangestuurd door de deelprojectleider.

Klankbordgroep

In een nog te formeren klankbordgroep worden studenten, leerlingen en relevante collega's van binnen en buiten de samenwerking uitgenodigd om input te geven op (aspecten van) de Rotterdamse aanpak. Naast studenten en leerlingen valt te denken aan beleidsmedewerkers binnen de vo-scholenkoepels, de gemeente(s), Vo-Raad en OCW.

9. Financiering

Een gezamenlijke verantwoordelijkheid in de Rotterdamse aanpak vo-hbo houdt ook een gedeelde financiële verantwoordelijkheid in. Er wordt binnen de samenwerking onderscheid gemaakt tussen de financiering van de producten en die ureninzet en facilitering van betrokkenen in het project.

Financiering producten

De producten worden gefinancierd door de hbo-instellingen, waarbij er een verdeling naar studentaantallen is aangehouden. In totaal is een budget van €50.000 euro beschikbaar.

Financiering gemaakte uren

Voor de financiering van de gemaakte uren is gekozen voor een in-kind-constructie, waarbij elke instelling zelf zorgt voor de facilitering van de medewerkers die deel uit maken van de werkgroepen en/of projectleider/ambassadeur zijn. Elk van de samenwerkingspartners heeft zich door middel van het convenant gecommitteerd aan het (in overleg) beschikbaar stellen van mensen aan de werkgroepen en het faciliteren van medewerkers in het bezoeken van de conferenties. Tussen de hogescholen zijn afspraken gemaakt over het beschikbaar stellen van (deel)projectleiders.

In bijlage 1 staan de teksten van de convenanten opgenomen.

10. Evaluatie en monitoring

Evaluatie(instrumenten)

Studiesucces is afhankelijk van een groot aantal factoren en aansluiting is daar een belangrijke factor is. Het meetbaar maken van de samenwerking in termen van uitval en studiesucces is echter lastig. Aan de lectoren studiesucces van Hogeschool Inholland en Hogeschool Rotterdam zal opdracht gegeven worden om de resultaten van de samenwerking in relatie tot studiesucces en vermindering uitval te meten. Hierbij kan een verbinding gemaakt worden met de Rotterdamse aanpak mbo-hbo, waar deze zelfde lectoren ook onderzoek gaan doen op hetzelfde gebied. Hen staat in ieder geval een aantal instrumenten ter beschikking die bruikbare informatie kunnen verschaffen in het bepalen van het succes van de samenwerking. Deze zijn:

Onder studenten:

- De 100-dagen vragenlijst. Dit is een onderzoek dat onder alle eerstejaarsstudenten van Hogeschool Rotterdam en Hogeschool Inholland uitgezet wordt. Studenten worden bevraagd op verschillende aspecten van aansluiting en studiekeuze. Met de opstellers van de vragenlijst zal bekeken worden of het mogelijk is om een aantal gerichte vragen op te nemen die inzicht geven in het gebruik en de waardering van de instrumenten die binnen de samenwerking ontwikkeld zijn.
- De NOA-vragenlijst, die als onderdeel van een groot deel van de studiekeuzechecks wordt afgenomen bij Hogeschool Inholland en Hogeschool Rotterdam. Ook met de opstellers van deze vragenlijst wordt bekeken of het mogelijk is om een aantal gerichte vragen op te nemen die inzicht geven in het gebruik en de waardering van de instrumenten die binnen de samenwerking ontwikkeld zijn.
- Kwantitatieve informatie over doorstroom en studiesucces, waarbij de ontwikkeling van de uitval en het p-rendement van de participerende instellingen gemeten wordt.
- Kwalitatieve onderzoeken onder gebruikers van de instrumenten, zoals LOB-cv.

Onder deelnemers/vakgenoten:

- In mei 2018 wordt een evaluatie uitgezet onder betrokkenen bij de samenwerking. Er is een aparte enquête voor deelnemers aan het project en één voor bestuurders/schoolleiders.
- In de rectoren/ schoolleidersoverleggen van de betrokken scholenkoepels zal de evaluatie/ voortgang van het project eenmaal per jaar op de agenda komen te staan.

Bovenstaande informatie wordt eenmaal per jaar gebundeld in een evaluatie over opbrengsten en waardering van de samenwerking. Deze evaluatie komt in juni 2018 ter beschikking van alle betrokkenen aan het project.

Projectmonitoring vanuit stuurgroep

Oktober: plan van aanpak

Maart: voortgang per resultaatgebied, deelnemende scholen per deelthema, uitputtingsoverzicht begroting

Juni: evaluatie 2017-2018

Bijlage 1 teksten convenanten

Vo-Convenant 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-hbo'

Rotterdam, 10 november 2016

Ondergetekende:

Komt het volgende overeen met de samenwerkende vo-scholen en hbo-instellingen, verenigd in het project 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-hbo':

- De school neemt 'Samen werken aan een betere aansluiting' expliciet op in het schoolplan en beschrijft de schoolvisie op aansluiting vo-hbo en op welke manier de binnen de samenwerking ontwikkelde instrumenten, activiteiten en aanbevelingen daarin een bijdrage leveren.
- De school spant zich in de ontwikkelde producten te implementeren en de aanbevelingen van de werkgroepen waar mogelijk op te volgen.
- De school stelt contactpersonen aan voor elk van de deelthema's LOB, doorstroomcijfers, hbo-vaardigheden, vakinhoudelijke aansluiting Nederlands/communicatie, wiskunde en economie/m&o. De teamleider bovenbouw havo wordt (bij voorkeur) de algemene contactpersoon voor de projectgroep.
- De school heeft een inspanningsverplichting in uren om de door het project georganiseerde activiteiten te bezoeken. Per jaar worden minimaal twee van de drie conferenties bezocht door ten minste twee collega's per school. Dit komt neer op een minimale ureninspanning van 12 uur op jaarbasis.
- Een deel van de scholen binnen de samenwerking levert (in overleg met de projectorganisatie) mensen voor de werkgroepen. De uren die deze mensen binnen de diverse werkgroepen aan het project besteden (zie ook urenverantwoording en begroting), worden door de eigen school gefaciliteerd.
- De hbo-instellingen financieren de overige kosten die binnen het project gemaakt worden.

Namens de vo-school:

Functie:

Naam:

Convenant 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-hbo'

Hbo-convenant 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-hbo'
Rotterdam, 10 november 2016

Ondergetekende:

Komt het volgende overeen met de samenwerkende scholen voor voortgezet onderwijs en hogescholen, verenigd in het project 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-hbo':

- De hogeschool neemt de samenwerking met het toeleverend vo-onderwijs expliciet op in de strategische visie.
- De hogeschool spant zich in de aanbevelingen van de werkgroepen waar passend op te volgen.
- De hogeschool levert data ten behoeve van de werkgroep doorstroomcijfers. De afspraken over gegevensuitwisseling, privacy etc. zijn vastgelegd in het memo "Aanpak informatievoorziening t.b.v. 'Samen werken aan een betere aansluiting vo-hbo'."
- De hogeschool spant zich in om waar passend gebruik te maken van het LOB-cv bij de intake/ studiekeuzecheck.
- De Hogeschool Rotterdam levert de overall projectleider, alsmede projectleiders voor 4 werkgroepen. Codarts en Hogeschool Inholland dragen zorg voor de projectleider van elk 1 deelproject.
- De hogeschool levert deskundigen voor de hen relevante werkgroepen. De uren die deze mensen binnen de diverse werkgroepen aan het project besteden (zie ook urenverantwoording en begroting), worden door de eigen instelling gefaciliteerd.
- De hogeschool draagt – waar relevant- zorg voor contactpersonen en input op opleidingsniveau voor elk van de deelthema's LOB, doorstroomcijfers, hbo-vaardigheden, vakinhoudelijke aansluiting Nederlands/communicatie, wiskunde en economie/m&o.

- De hogescholen financieren de algemene kosten die binnen het project gemaakt worden. Deze kosten zijn voor het studiejaar 2016-2017 geraamd op €62.000 en worden naar studentaantallen verdeeld over de instellingen. De verdeling is daarbij als volgt:

Hogeschool Rotterdam	83%
Hogeschool Inholland	14%
Codarts	2%
Thomas More Hogeschool	1%

Namens de hbo-instelling:

Functie:

Naam: